Any I. Valencia 2 de Mars de 1913 Núm. 5

VALENCIA NÒVA

SEMANARI REGIONALISTE

Número solt, 5 céntims
La correspondencia al Director
APAREIX ELS DUMENCHES

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plasa d' Espartero, núm. 3, entresuelo
Valencia-(Grau)

Número atrasat, 10 céntims
No se tornen els orichinals
APAREIX ELS DUMENCHES

La política cínica

Despres del desastre colonial una gran postració anímica s' apoderá de totes les manifestacións de vida en les terres d' Espanya i á la política inconscient que fins á entonces había anat desfent el antich solar del Estat ibéric amb ses veleitats i amb ses coscupicencies vá succeir pasats els primers temps de postració i dolor un altra época en que 'ls fets polítcs semblaven adquirir una serietat i una rectitut que molt temps no se n' había vist en e s asunts de gobernació del Estat. I aixís en el periode conservador com en els dos anys de poder del molaguanyat Canalejas s' hairá donat algún que altre moment en que una ferma voluntat d' encarrilar la vida dels goberns posaba esperança en els córs y fé en els propis ideals als jovens que plens de voluntat anhelem qu' el crit de renaiximent siga una afalagadora realitat.

Mort Canalejas i asaltat el més alt setial del poder ejecutiu per el Comité de Romanones un retrocés insolit nos ha portat una altra volta als temps desditxats de la tragedia del imperi d' Espanya. Unicamen en un país ahon el poble vixca tristament recluit en la major de les inopies mentals, se poden donar sense protesta els fets polítics que uns darrere d' altres han anat susuint-se en estos ultims temps.

A la política inconscient ha susuit la política cínica i prova d' açó son els fets ocorreguts durant les dos últimes situacións ministeria s i aixina hem vist com un ministre puja al *banc blau* i en plenes Corts va llegir una retafila de proiectes de Hasenda i acabada que fon sa lectura va rebre mils de felicitacións i son talent era per sos partidaris posat als nuvols i als pocs díes una crisis cambiava á aquell de departament fen-lo ministre d' Estat, i son succesor té la poca aprehensió de dir á la cara del país que vé á implantar precisament aquella retapla de reformes. Pero hem vist més encara, en una situació anterior un ministre d' Instrucció no pogue resistir el pes de les formidables acusacións que dos diputats de la oposició li firen en plé Congrés resultat d' aquelles denunctes una crisis parcial va sobrevindre i aquell home ixqué del ministeri; tots creíem que acusacións com aquelles incapacitaríen á un polític pera ocupar carrecs públics, pero no, aquell polític mesos després ha segut nomenat ministre una altra volta i lo més grave es que á ell home civil li ha segut confiada la cartera de marina pera la cual segurament careix de condisións, maxime havent per lo mitg proiectes tan importants com els plans de reconstrucció de la esquadra. Pera nosatros estos dos fets son fortament dolorosos pues estos dos homens son valencians.

Casos de política cínica com estos podríen contarse á diari i lo més trist es que res veem que mos done esperances de un cambi d' orientacións en els governs, pues davant dels fets el nostre poble seguix impasible plé d' una criminal pasívitat qu' el fá digne de totes les vergonyes i de totes les desgracies.

LA VICTORIA DE "VALENCIA NOVA"

¡Adios Directe!

En el número terser pertenei-xent al día 16 del pasat Febrer, donabem el crit de alerta perque al ferrocarril directe li había eixit un mal enemic. Nosatros sabiem desde antes de traure el semanari que mentres els bons valensians dormíen tranquils esperant la tersera subasta, atres, indignes de dirse valencians, feen traisió á la noble y digna Valencia, regalant ó venent tot el seu poderío, totes les seues forses al domini casiquil de alguns personaches per cuatre vots mal contats, per agarrar un acta en la política, ó per 7.000 duros al añ com acsioniste de les dos compañíes de ferrocarrils que huí mos exploten. ¡Y este es el nostre grabat! ¡No nesesita comentaris! Pues ben palpable demostra qu' el carro que ba per la carretera ha de tirar paca Cuenca. Si als de la esquera (mirant paca Madrit) els se sa trencat el ramal, y no als de la dreta, y ademés algú de la esquerra palanquecha la roda esquerra, á vore el carro paca hon tirará.

Una cosa
que no es cosa
HILO *es,*
¿qué cosa es?

Es dir. Que nosatros sabiem desde antes de publicar el semanari (com diem) que había un interés grandísim en fer frustrar el verdader proyecte del directe. Este, es, el que partint de Madrit, pasa per Tarancón, Montilla del Palancar, Utiel á Valencia, aprobat per real orden en 30 de Novembre de 1910 y tret á subasta per primer vegá el 13 de Disiembre del mateix añ. Esta subasta per sertes raons que callem, fracasá, com fracasá la segón, que se verificá, no habense presentat postor.

Faltaba anar á la tersera, y entonses les forses vives de Valencia, ante la por de pedre tan important millora com es la del directe, es menecharen. A este temps, *en molta casualitat*, el Gobern presentá á les Cámares, el proyecte de lley, autorisant la construcsió de varios ferrocarrils complementaris.

Entre estos, ni ya uno de Cuenca á Utiel. Els valencians creuen, y creuen molt bé, que la construcsió del tal ferrocarril perchudica al directe, *(casi casi diriem, que fon criat aposta, pero no heu diem)* y se subleven, protesten y hasta se parla de acudir á la terser subasta, formant una compañía en capital d' els pobles interesats. El enemic, veu el perill y entonses, fa correr la veu que una compañía francesa, també bol acudir, y en tals ánimos, que inclús té un nou proyecte. Habent vist, que ningún periodic de Madrit ni de Valencia, menos nosatros que protestarem en el número anterior comprenen el choc, intenta guañar terreno publicant en un periodic de Valencia (pera vergoña dels valensians) el trasat de un proyecte que no es més qu' el verdader rival del directe, puesto que no es més, que utilizar les víes de les compañíes que no els combé la construcsió del directe.

Estes víes pasen per Cuenca, y com se bullga que un señor que pot molt, te interés en favorir á dita rechió, arreplega á un prógimo que per... gust ú atra cosa, fá un proyecte que reventa als valensians y no content en asó, pera machor vergoña nostra, en cara ya un diari de Valencia qu' el publica. Conque valencians. ¿Está ó no está en perill el directe? *Y ara, prensa imparsial de Valencia que bullga son bé, per humill que siga nostre semanari, feuli cas en sons denunsies, que may serán infundaes. Si cuant donarem el crit de alerta, n' haguereu fet, quisá, quisá, no se haguera publicat el grabat que 's publica.*

PATRIOTISME

Españols: si voleu que vostra patria siga gran y fecunda, y torne á ser la que sempre ha segut, sigau proteccionistes d' ella. No economicament, sino com norma de conducta en la vida del siudadá. En el primer consepte, no se pot ser absolutament proteccioniste, pues pera cada artícul, ya que establir un coefisient de fasilitat ó dificultat de entrá en el país, segóns la falta que mos fá y la competensia que pot fer als pareguts ó igual de nostra fabricasió. Ademés el Aransel qu' es la expresió numérica del Tratat de Comers, se forma per una serie de compensasións y considerasións de recíproca conveniensia que excluix tot criteri absolut. Pero una volta els artículs extranchers dins de casa á la voluntat d' un Aransel asertat ó desasertat, segurament desasertat, es la voluntat y la educasió del siudadá y siudadana (en este cás més culpable qu' el siudadá) quí ha de marcar al comersiant el oriche de 'ls chéneros, que per més demanats dehuen d' omplir sa tenda. Siudadans, y siudadanes, cada ú en sa rechió, feu alarde de que preferiu els chéneros nasionals (y si els yan fabricats en bóstra rechió millor) als extranchers. Imiteu als inglesos, els que á pesar de fabricar els españols algún paper y licors, mos fan posar el rotul en inglés, pera qu' el compraor de allá es crega qu' está fabricat allí.

Sinse esta estratagema, sería molt fásil que no 's venera. Mentres puga ser, no volen rés que no 's tiga fabricat allí.

No caigau en la cursilería contraria de comprar cóses ruins per el mero fet de tindre etiquetes quo no sabeu llechir, pues apesar de ser falta de patriotisme, se exposeu á que el fabricant que pot ser español, bos se se burle, fent la pillá de cambiar al revés el nom español. Supongam una caixa de betum negre pera netechar les botes y supongam qu' el anunsio es en castellá dirém:

Caja de betún negro

Chiremlo al revés:

Ajaac el nuteb orgen

Y ara pera burlarse més fá posar al expendedor un lletreret que diga: El Rey del Betún. La mejor marca conocida hasta hoy. Precio 25 céntimos caja. Si el nom anara en español no en vendría chens y damunt així fora tot lo millor posible, no valdría res.

Conque patriotes, procurém engrandir la fabricasió y comers de cada rechió y així per parts la de tota España qu' una nasió, cuant més fabrica, més rica es.

Ruins sons els goberns que venim sufrint; pero sinse l' achuda nostra ningú podrá ser bó.

Conque paisans y paisanes, á buscar els chéneros valencians y cuant menos nó, per lo menos españols. ¿Qué en algún ram els trot bem defectuosos? Pasensia. Cuanmés se benga un chénero, més sen fabricará y al final de la correguda, la práctica trau mestre.

Ham dit al alcamensar este treball, que el Aransel, será més pronte ruin, que bó: y no ham dit en intensió dañina, sinó perque no atra cosa, pot esperarse en un país ahón cheneralment el que ahir era ministre de Hasienda, hui, es de Marina y així susesivament. En un país que pera donar eixida al chénero, se preocupen més en tancar als contrabandistes, que en estudiar el modo de no fer imposible el trafic de bona fé.

¿Qué está susuint, en el tabaco, mistos y atres materies?

Que mos trahuen lo que bolen y no bal rés.

¡Ché! ¡Quina vergoña! D' esta sort, ni es pot donar atre crit més que el de ¡Vixca el contrabando! Pero no. El contrabando, empobrix nostra hasienda, aném á evitarlos, pero aném també á demanar més protecsió pera la industria y comers do la nasió.

ROBERTO BALLESTER

L' ENAMORÁT

AL ENTUSIASTA AMIC J. BALLESTER

¿Quí volent no 's sént poeta?
¿Quí volent chamay delire,
si á la que vól tant admira
y té l' ánima desinquieta?
¿Quí tenint els ulls posáts
en una dóna grasiosa,
no li pareix mólt hermosa
si 'stán ells entusiasmats...?
Si mirantse fit a fit
sense parlar se comprenen...
¿No 's veritat qu' els dos tenen
algo ficát en lo pit?
¿Si 's cobijen al calor
de un voler qu' els unix tant...

memoriaesquerra.cat — València Nova, núm. 5, 2/3/1913, pàgina 1

FOSFO-FITO KOLA ALIÑO

Fósforo de la avena y Nuez Kola granulats. Poderós tónic reconstituyent, antineurasténic y regulaor de les funsións del cór.—De grans resultats en la anémia.

MERCAT, 52 (CHUNT AL ESTANC) VALENCIA

¿No 'starán sempre pensánt
que no hiá res com l' amor?
Si 's desichen per moménts;
si 's tenen gran simpatía...
¿No 's vesität qu' algún dia
obtindrán sens churamenta?
Yo comprenc qu' es molt bonica
la vida de 'namorát;
pasa 'l temps ilusionát,
y el temps perdút no s' explica.
Si té penes no les sént;
pera ells sols hiá 'legríes,
y gochosos pasa 'ls dies
ilusionát y contént...
Sols desicha son amor,...;
son consepte 's atrevit;
si té 'l pensament dormit,
ni sént el fret ni 'l calor.
Si vol en efervesensia,
sols conserva 'n la retina
aquella imache divina
que conté tanta 'locuensia
y sense parlar se 'xpresa;
qu' el extasía 'l moménl:
qu' el deixa mich impoténl,
y li fá en lo cór gran presa...
¡Beneit siga 'l amor...!
Ell, nos mitiga les penes
y d' ansies mos deixa plenes
pa combatir al dolor.
Ell sense ducte nos guia;
éll nos aplaca 'l deliri,
y nos ensén com al siri
el derrit l' Astre del dia.
Ell, es qui manté inhesta
en nostre cór l' esperansa;
á éll sens ducte li alcansa
l' aspirasió manifesta
qu' en nostre pit apresá
nos espenta día y nit,
preparant l' ESTANT mullit
ahon quedará eclipsá...
. . . . . .
. . . . . .
¡Beneit sigues, amor!
Per tú, l' enamorát
pasa 'l sant dia 'xtasiat...
¡Ni sént el fret ni 'l calor!

JUAN LLORENS

ACADEMIA PESTALOZZI.—Cursos breus pera contaors de Comers (Tenedors de llibres) per prosediments de enseñansa eminentment práctic.
Chapa, 19, 2.°—GRAU.

La rahò de ser, del nacionalisme.

La esencia del nacionalisme s' encarna en les entranyes de la realitat tant ideal com material, pues si els teolegs consideraren la nacionalitat com *creació de Deu*, als ateus els constá sempre la varietat amb que se oferix la naturalesa: la raça, el mitg fisic i la llengua determinaren, principalment, diferencies psicológiques i culturals entre 'ls habitants d' un pais á un altre. La coincidencia de tals elements doná lloc en tots els temps á la aparició de les nacionalitats, sense que per sa major ó més giqueta extensió territorial deixaren de mereixer tal nom.

La historia nos ensenya que les grans nacións modernes se han format del conjunt d' altres nacionalitats més giquetes, deventse el nexe qu' ara existix entre elles, pera constituir aquelles, més que á les afinitats etniques i espirituals i als interesos comuns que les unixca, á la força militar i á l' astucia diplomática de una d' elles, que conseguí imposarse á les demés. Esta nacionalitat predominant fon sempre la célula d' origs de les diferents nacións actuals. En la Gran Bretanya, Inglaterra; en Alemania, Prusia, en Espanya, Castilla, etc.

Ara bé, com ja va observar Montesquieu, els pobles lo mateix qu' els indivíduos, una volta en posesió del poder, tendeixen á abusar d' ell. Este abús, se manifestá notoriament, cuant els pobles dominadors portaren sen deliri imperialista més enllá del nou vincle de soberanía que creaben, pretenent pera consolidar el llás polític qu' havía imposat sa força, borrar la personalitat histórica dels pobles sojusgats, substituintla per la propia i sense detindres á pensar que á la desitjada unió espiritual havía d' oposarse la diferenciació psíquica establida per la naturalessa.

Tant es aixís, per lo que respecta á Espanya, que després del absolutisme cesariste dels Austries i del centralisme burocratic dels Borbons, vigorisat á principis del segle pasat amb les doctrines dels enciclopedistes de la Revolució francesa, encara el mateix Cánovas al redactar la llei vigent del Estat, reconeixía en *éll* la existencia d' una *constitución interna*.

Cuatre segles d' unificació no han segút prou pera lograr la *unitat nacional*, es dir, la unió espiritual dels espanyols; idea distinta de la *unitat política*, que ha sobrevixcut encara en els temps en que pogué temerse son relaixament, recordes si no el hermós espectacle que oferí al mén Espanya defenent sa integritat territorial cuant á la invasió napoleónica. Ha sigut pues esta tan gran com artificial aquella.

La geografía, la historia, la llengua y la llegislació, especialment, seguixen determinant nostra idiosincrasia nacional de sempre, pera pesadilla dels que medrant del actual orde de coses en lo polític, defenen el Estat central, *tutelar* i *omnipotent*, que presencia com dos de les nomenades regions espanyoles, ahon existix més viu el sentiment nacionaliste son les més riques i floreixents.

Problema tan fondo i tan interesant se trova huí plantejat en casi totes les nacións. Sa esencia triunfa en elles en major ó menor escala, per la rahó ó per la força, ja qu' el nacionalisme está saturat de lo qu' es substancia de les lleis més fonamentals i oposades de nostra existencia: el amor i la lluyta.

El nacionalisme es amor, perque comensant en el sentiment de la patria nativa, afecte tan natural com el cariuyo que existix entre pares i fills, i sense 'l que no se comprendría el de la patria orgánica que formara la historia, acaba no sols en procurar son millorament intelectual, moral i material hasta arribar á poseir una literatura art i producció propies, sino en desitjar pera la més facil consecució d' estos fins, l' autonomía, es dir, *la llibertat*! el major bé del home, que sols deu condicionarse per les limitacións que la societat impose.

Una autonomía, tan ampla, com permitixquen les circunstancies perque atravese la patria orgánica, pues la *nació gran* qu' esta suposa, may fon més indispensable qu' ara qu' están en boga per una banda les utopies igualitaries i universalistes, y per atra, les ambicións imperialistes de les més prósperes nacións, que fan precisa la unió dels pobles menys próspers á fi de defendres de sos atacs.

I finalment el nacionalisme es lluyta, i siga la que siga la solució qu' un día conseguixca en nostra patria, está fora de tot ducte, colocantse en un terreno purament ideologic, que mentres la igualtat significa, lo mateix pera els indivíduos que pera els pobles, el estancament i la mort, la diferenciació suposa el progrés i la vida. Sols la mort iguala; la vida diferencia. Diferenciarse es sobreeixir, viure, i en el mon sols els selvatjes son sers igualats i destinats á morir.

EDUART MARTINEZ FERRANDO

¡¡Ché!! El millor paper de fumar. De venta en toch el mon

Regionalisme

Tant com los enemichs francs i decidits d' una idea dificulta é impedix son desarrotllo el concepte equivocat i fals que d' ella tinga la gent; prou d' asò podem dir del regionalisme; per no parlar may clar, per una cobardía inexplicable que trava la llengua,—fóra excepcións,-per no buscar al poble, s' ha creat una atmósfera qu' ens aufega i que debem refusar.

Cal dir-ho fort y moltes vegades, valencianisme no es pasarse la vida parlant del Micalet y de la barraca-essen i tot molt dignes de aplaudir estos sentiments—valencianisme, no es deslumenarmos en un excés de historicisme davant de un mon mort pera sempre, valencianisme ó millor, regionalisme valenciá, es una concepció política com cuansevol altra, es la solució al problema Valencia, ya que ab més rahó que catalans i vascs, tenim nostra qüestió regional.

I nostra qüestió, es la de una regió que tenint elements propis suficients pera esser forta i rica, viu en dependencia absoluta de l' Administració central, de una regió que demana, que necesita, sa emancipació administrativa, intelectual, etc., que te un idioma i vol vorel usat en tota mena de relacións humanes, que te una personalitat i vol que siga lliure i respetada.

Es dir, que valencianisme pot esser lo nom generic d' un grapat de problemes concrets, vius, qu' ens oferix la realitat, pero may un sentiment purament romantic sinse cap trascendencia practica, no es dir asò que tot el treball que hiá fet no aprofite, al contrari, ha sigut precís, pues tots los renaiximents de los pobles, van precedits de un período lliterari i de reconstrucció histórica, pero hiá que tindre en conte que 'l valencianisme viu ja molts anys de melosos cants i d' entusiasmes retrospectius, que debem entrar ja en lo periode reflexiu, pera 'l que necesitem d' amor i de odi, de poetes, d' hacendistes i de polítics, que fasen poemes, pero també estadístiques.

Lo temps es de lluita, els interesos d' un poble xoquen am los dels altres; el egoisme es la font d' activitat de los pobles, gracies á ell desperten, acaminen i demanen un lloc en la gran comunitat de les nacións, totes les qüestions modernes responen á una necesitat de caracter economic, en lo fons de tot problema hiá una forsa económica que trovem també en el regionalisme, essent la causa de sa existencia.

I el problema economic que planteja el regionalisme com es no sols el de la creació d' organismes, tinguen vida propia, tinguen autonomía més qu' en les lleis en la realitat, lo que sols se conseguix am l' independencia financiera, es dir mediant un presupost am ingresos veritables i suficients.

Podem dir, resumint, que l' autonomía regional que tots desitjem será il-lusoria, si els organismes qu' es constituixquen no tenen per base una organisació financiera qu' els permitixca cumplir sos fins i que pera conseguiro ja qu' estudiar este aspecte tan interesant del regionalisme pera qu' el día del triunfo no 'ns trove sens solució,

S. FERRANDIS LUNA

¡¡Ché!! El millor paper de fumar. De venta en tot el mon

De casament

Com bullga qu' estem en Cuaresma, no tindría res d' estrañ qu' este cuentet, tonteria, historieta ú com vullgau dirli ixca tan desustanciat com el potage de sigrons en espinacs, ó tan serio y trétic com els sermons naturals de la época.

Feta esta salvetat que, considere tan nesesaria com la camiseta interior, vach á contarvos un ensomit que tinguí el divendres pasat, quisa al mateix temps que J. Bayona ensomiaba el seu «¡AHON ESTARÁ!!» publicat en el número anterior de este semanari, y qu' em tingué—pária del meu ensomit-del mal humor tot lo sant día, encara que també influiren en part les tres menchaes de dichuni y un flemo que tingué la grasiosa idea de formarmese en la chemiva esquerra superior.

Es el cas, que despues d' haberme encomanat a Deu com es de rigor en tot bon cristia, em quedi tan dormit com el proyecte de la nova aduana del port; pero conta, qu' alla a micha nit me se presenta molt soremoniosament Pepico Corbell un antic amic meu á qui fea bon grapat d' años que no había vist, solisitantme pera apadrinarli el casament, posant com á influensia nostra estreta y antiga amistat; pero á tot asó parlant á dosents kilómetros per hora sense permitirme ficar basa.

¡Pobre chic! Pensaba yo pera mí asoles veent l' entusiasme en que 'm parlaba de la educasió y condisións embechables de la qu' anaba á completar la consabuda taroncha.

Yo, que tinc un cormes suau que la manteca holandesa, no sabí evadir el compromís—no olvideu que 'stic ensomiant—y em bach comprometre...

Aplegá el día del casament—millor diría la nit, perque fon á les tres del matí—y acabá que fon la seremonia, escomensaren els sumiquechos de rigor.

Els pares de la desposá exhalaben asobintet alguns suspirs, dient als que s' acostaben á felisitarlos:

Grasies, moltes grasies; pero estem molt emosionats. La pobreta no ha eixit may d' entre nostres faldes, com quí diu.

Els pollos, abrasaben al novio entremesclant brometes de més ó manco bon gust.

Les amiguetes, ploriquechant per la emosió y algo d' envecha, besaben á la meua apadriná hasta traurelí llustre á les galtes y desferli 'l pentinat novial.

En comitiva, nos dirichirem después á un *Restaurant* económic, ahon en antelasió tenía yo aparaulat un desdichuni desentet, pero sense exsedir els limts del rumbo: (sis quinsetets per barba.)

Nos serviren chocolate en bescuits, horchata de chufa en palleta, dolsos y una copa de *Jerez*.

Yo opine, francament, que no 's podía demanar més; pero no faltá descarat que cridant en secret al camarero, li digué espayet... pera que hu oiren tots:

—Sap si ya dret á bistek?

—¡Cuan no n' han servit...!

—¡Vacha una boda *furri*!

—El padrí deu ser rentiste. Digué un' atre.

Yo fiu el sort revestintme de prudensia y optí per dirichirlos espayet algunes paraules chuisioses als contrayents.

A la novia se li humediren els ulls; els pares al notaro s' eixuguen les llágrimes en la servilleta. Advertits els convidats, escomensaren á protestar, aduint qu' soalló millor que boda, anaba semblant un terrar.

—Estaba fent alguna reflecsió als novios. Diguí yo.

—Deixelos estar, que ya saben anar asoles.

—Aixó no hu dirá vosté per ma filla qu' en sa vida ha eixit del meu costat, so tio mal educat.

Contestá la mare tota sofocá.

—No s' escalde, dóna, que no 's día d' aixó.

—U dels tants, qu' había apretat una miqueta al alguardent, dirichí a la novia algunes paraules groseres que li feren mudar el color y advertit el marit ixqué en sa defensa.

—Home, Batiste, li digué: Tú eres un imprudent y un borrego sense educasió.

A partir d' ahí, la revolusió fransesa. Plors, chillits, desmays, perque Batiste al oir allo, soltá uns epitetos molests pera Pepico, quí apoderantse de la tasa de chocolate de la padrina, li l' estampa en la cara á Batiste, fentli un ull com un ou estrellat.

Al roido dels plats, copes, caires, chemecs, insults y crits, desperti tot nerviós, cuant el sol ya entraba per una finestra del meu dormitori.

Boti del llit; y mentres m' aseaba pera eixir de casa, pensaba; qu' abans qu' els mobles y en evitasió de un ridicul com el de la boda de Pepico Corbell, es de nesesitat absoluta, que tant novios com convidats, poseixquen la convenient educasió...

VISÉNT TOMAS SANCHEZ

Pera les señores: En motiu del cambi de propietaris del almacen de Paquetería, mersería y Novetats,

El Palleter

Esta cas continuant la liquidasió de totes les existénsies, pera coneiximent de les señores qu' ademés de la venta al per machor, ven tots els chéneros al detall a préus reduits.

No se equivoquen **El Palleter**

Mercat 4, —VALENCIA.

En el Achuntament

La última sesió

A les sinc menos cuart ocupá la presidencia el Sr. Alcalde y alcomensá la sesió, donanse llichenda de la última acta, la que fon aprobá.

Un diari d' el matí había anunciat que hauría algún rebombori y nosatros també heu creim així, per cuant el primer dictament fea referencia á la subensió de 4.000 pesetes á la Institusió de la enseñansa de la dóna, Marco Gimeno, que no bol reconeixer que més de cuatre voltes, no debía alsarse á parlar hasta que no estiga més tret en el castellá, bolgué impugnar este dictament, demanant que dita subenció fora de 6000 ptes. en conte de 4000 com se proposaba, perque aixó era una burla, pues 4.000 ptes. repartides entre 81 alumna, venien á eixir á cuatre pesetes aproximadament. Pero el Sr. Paredes li diu que segons els antesedents de Secretaría son 30 les disipules que té obligasió d' enviar el Achuntament, y en este cas ya no resulten á 4 pesetes com diu Marco Jimeno, sinó á 11 pesetes aproximadament y 11 pesetes mensuals pera la instrucsió de la dóna, si realment se imbertiren, no sería tan escasa sa instrucsió, perque realment ya abogat que no ha tengut eixe preeupost en sa carrera. Y ara be. Sapia el Sr. Marco Gimeno y algún atre, qu' en cara que foren 81 alumna á 4 ptes. mensuals, el presupost pera sa instrucsió es sufisient, perque huí en día hian mestres que per molt menos instruixen als seus disipuls y adelanten prou, tant que arriben hasta el extrem de parlar millor el castellá que alguns que tenen carrecs ofisials. Donat al embroll que se feu el Sr. Marco, tingué que defendrel el señor Samper, el que quedá més chicotet de lo qu' es, al tindre per rival oratori á D. Manuel Simó (que apesar de los pesaree) es un oraor de talla, y ya que saber quí es pera posarse á discutir en éll. Aixi es que después de sinc cuarts d' hora se aprobaren 4.000 ptes. Tots els demés dictamens pasaren sinse discusió, essepte dos que quedaren sobre la taula.

Pasá el despach extraordinari y en la sesió de ruegos y preguntes, el consechal Garsia Dutrús (D. J. B.) rogá al Alcalde que se reanudaren els treballs de deslinde del lago de la Albufera y evitar els robos que se continuen fent. Aixi mateix, arrepiegá y feu sehues les denunsies que nosatros feem en el número pasat sobre el servisi indesent qu' está prestant la compañía de tranbies. El Sr. Alcalde, digué que ya coneixia les denunsies y que tinguera la bondad de entregarli el número que tenia en la ma pera pendre nota y pasar ofisi á la compañía. Sinse res més de importansia, se tirá la cortina á les sis y micha.

CARRERA DE COMERS.—Ofisial y lliure. Preparasió rápida y completa en totes les asignatures de la Carrera per método espesial.
Enseñansa individual.
Chapa, 19, 2.°—GRAU.

Una boda

Com previament anunsiarem, el dichous últim, tingué efecte el casament de la simpatica y distinguida señoreta Luisa Bayona Abadía, en lo conegut comersiant Visent Lecha.

Apadrinaren als contrayents, doña Josefa Lecha, mare del novio y D. Juan Bayona, cherma de la desposa y colaboraor nostre.

Lluía Luisita un ric trache de paño de Lyon en encaixos de Bruselas y finísim adrés de brillants obsequi del novio.

Els convidats, en número de sincuanta, foren obsequiats en rumbós *lunch* en el Restaurant de la Florida.

Els resin casats, a quí desichem tota clase de felisitats, ixqueren el mateix día en el *expréss* de Barcelona.

¡¡Ché!! El millor paper de fumar. De venta en tot el mon

memoriaesquerra.cat — Valencia Nova, núm. 5, 2/3/1913, pàgina 2

PORTA-COELI

Rica y hermosa estació veraniega, dotá de **Gran Fonda y Restaurant** (sucursal del «HOTEL VALENCIA»

DE

ENRIQUE LLOPIS PALAU

Plasa de Emilio Castelar, 1.—Valencia.—Teléfono 105.

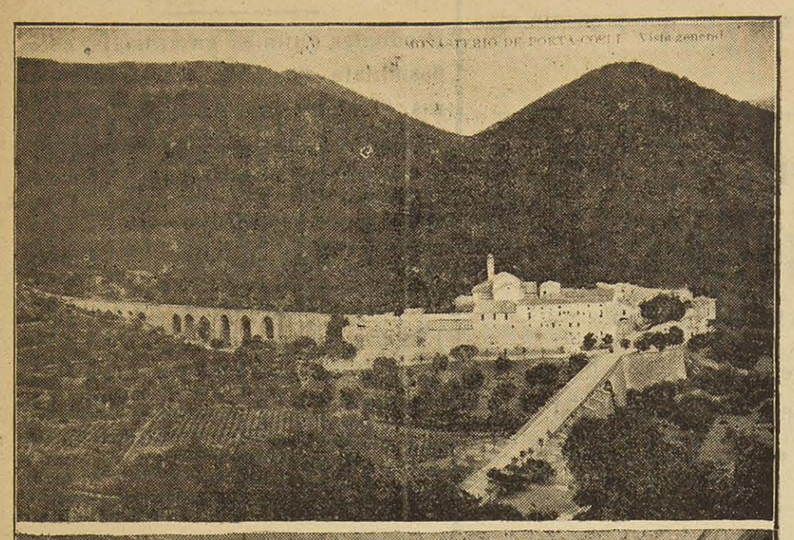

La Senyera

El digne rechionaliste el president de la sosietat «Lo Rat Penat» Sr. Baró de Alcalí, estagué el atre dia en el Achuntament interesant al Alcalde pera que se confeccione la «Senyera» pera el acorasat «En Jaume I» El Sr. Alcalde se mostrá dispost á posar de sa part, cuant siga nesesari pera la pronta realisació de eixa idea, y al efecte conferenciá en el consechal Sr. R. de Cepeda.

¡¡Ché!! El millor paper de fumar. De venta en tot el mon

Crónica local

Sr. Gobernaor.

Se nos denunsia en molta seguritat que en un sírcul aristócrata, se chua á lo que V. E. no bol que se chúe. Y heu fan en tanta tranquilitat, (segons el denunsiant diu) que hasta ú dels sosis, li digué que á pesar de les ordens de V. E. allí se chuará sempre perque no ya quí hnen pedixca y menos V. E. ¿Qué bol dir aixó, Sr. Gobernaor? Nosatros que no creem rés mal de V. E., li supliquém averigüe lo que hacha de sert, pues aixó son baladronaes de mal gust.

Se nos denunsia també, que el carrer de Cubells, san mudat unes señoretes que saben tota la doctrina parda. Y no es este el mal. Hues, el que dites devotes, ¿practiquen en compañía de alguns chóvens y abuelos, algúns dels seus capítuls, sinse tindre en conte, que les persones honraes y sensates que vihuen en el mateix carrer, no comulguen en eixes idees y els es molest, sertes práctiques. Sr. Gobernaor. ¿Pot ser embiar á dites señoretes al carrer de..... ahón están les sehues amigues.

Sr. Garsia Dutrús (D. J. B.).

Bolém ferli present nostre agraiment per haberse fet eco de nostres denunsies referents al servisi que presta *la compañía de explotaors*, y desde estes columnes li donem les més expresives grasies, per haber fet lo que no han fet atres consechals del distrit del Port ni la prense diaria, ni el Sr. Alcalde. Es coneix qu' els fá molta pór el posarse front á eixa compañia á d' algúns y atres heu tenen prohibit. ¿Vosté heu té? No? Pues achúdemos, que ya parato. En cara que el Sr. Alcalde no fasa cás de les denunsies de un semanari (que pronte seré diari) ni un teniente de Alcalde tampoc, no l' importe que si el Alcalde no mos fa cas, mosen fará el Gobernaor, y sino vorém lo que fem. Per lo menos apedregarém els coches y demostrarém als *explotaers* que d' els valencians no se rihuen. Si D. José Maestre estaguera de Alcalde, atra cosa sería. Pero D. Fernando *es masa bó* y no bol senterlos la má. Pues no siga tonto que cuant se repartixen els dividendos, del Alcalde no s' enrecorden.

Sr. Garsia Dutrús (D. M.)

Sobre la denunsia que li ham fet per dos voltes referent á la pará d' els carros en les plases de S. Roc y Espartero ¿qué? El vehinat, está preparant els puals pera tirarlos aigua als caballs y que moguen. Vindrán els carreters y allá vorém lo que pasa.

Esta semana com ha plogut ham tingut mala lluna: ningú de tots mos ha fet cás.

Sr. Martines Sala.

¿Vosté no veu que el Cabañal ahon no está adoquinat está fet una asquerositat? ¿Per qué no liu denunsia al Sr. Alcalde? ¿qué també te pór á que no li fasa cás? No s' apure que 'n cara que l' Alcalde no mos fá cás *ni los rotativos tampoco*, algú mos llig (*tres mil cada semana*) y estos sabrán per nosatros, lo que cada consechal fá en bé del seu distrit. No bolém enemics y á tots medim per igual, únicament heu serán els que no mos fasen cás en les nostres denunsies y no bullguen el bé de Valensia y sa rechió.

Sr. Casanova.

Es presís que pose un poc més de atensió al estat en que s' encontra el seu distrit (el de la Vega) ni volant es pót crusar. A bore si son tantes les economíes que bolen fer, que per no gastar ara un poc el añ que bé, en conte de reformar el intesior de la Capital (si es el añ que bé) tenen que ferla nova.

Se mos olvidaba.

Sr. Gobernaor, Alcalde, hua qui siga. Tenim el sentiment de posar en coneximent de V. V. E. E, que una bolta toquen les onse de la nit, les barreres del pás nivell del camí del Grau, cuant crusa un tren no se posen. Sols ix un abuelo en un farolet y restreganse els ulls ¿qué estaría fent?

«El vil metal» en este títul ham resibit un eixemplar del aplaudit choguet en un acte, que mos dedica son autor el aplaudit celebrat escritor Sr. D. Francés Morán Badía. Li agraím el obsequi.

Per falta d' espay nos es imposible reseñar l' estreno d' una sarsuela, música de nostre paisá el chove compositor Enriquito Navarro. Ya ho farém.

Corresponsal en Castelló de la Plana.-La Direcció de este semanari, donat als informes de bona conducta y gran aptitud pera el cás, que ha resibit de D. Angel Yañez Tirado, de Castelló de la Plana, en molt de gust el nombrarlo Corresponsal de VALENCIA NÓVA en eixa.

Així pues, confiem en sa molta disposició pera poder oferir als nostres llechidors d' eixa, una bona informasió.

Els Sinematógrafos.—Les empreses de's Sines de Valensia y Poblats Marítims, donat als molts tributs que paguen y per haberlos puchat de preu el alquiler de les sintes, sentinto molt s' han bist presisats á aumenter el preu de les entraes. Es molt natural, pero,.. apagaro el públic. ¡Ché que heu pague el Sursum Corda.

COLECHE PESTALOZZI.—De condisións hichiéniques y pedagóchiques insuperables.

Chapa, 19 2,°—GRAU.

Important millora pera el distrit del Port

Desde fá més de tres añs, que el consechal d' aquell distrit Sr. Garsía Dutrús (D. J. B.) demaná pera ell 50 focos electrics pera allumenar els carrers del Grau y Cabañal, pero els demés compañeros de comisió que cada ú tira pa ell, lils ham vengut regatechant pero per fí, els dos chermans Garsia Dutrús (D. J. B.) y (D. M.) s' han imposat y nau tret 31. ¡Algo es algo!. Y ara, vacha un prech. ¿No mo sen tocará uno en cara que siga pera les dos plases de San Roc y Espartero?.

Una conferencia

Un jovenet eixit encara no fa any i mitg del colege dels Escolapios, doná una conferencia fa pocs díes en un Ateneo d' esta ciutat.

Se nos diu qu' en son parlament parlá mal do tot lo imaginable i sobre tot al tractar de nostra Senyera, fent gala d' una eixida de pallola anarquista lo que, lo més que podem fer es desitjarli una completa curació.

Com no volem satisfer ses ansíes de notorietat, no publiquem son nom.

Espectáculs publics

Teatro Principal.—Pera dos úniques funcions que tindran lloc disapte y dumenche, ha sigut contratada la tan anemená artista Tórtola Valencia, que gocha de mondial fama.

Teatro de la Princesa.—Reforma la compañía de sarsuela de Miquel Miró, tornara a actuar el present disapte.

En esta millora y els estrenos que hian en cartera, no 's ductosa una lucrativa campaña.

Teatro Rusafa.—L' estreno de «Los Cadetes de la Reina» ha sigut un aconteximent.

La música de P. Luna es sensillament gran. Evadim tot comentari per cuant la prensa diaria sa ocupat asertadament del estreno.

Teatro Eslava.—Nostre paisá Sotillo ha fet una hermosa adaptasio á la essena española, de la comedia «Un Negocio de Oro, estrena fa poc en Madrit en gran exit y no ha segut manco el alcansat en Eslava, tocanli una bona part d' ell á la compañía de Colom.

Teatro de la Marida (Cabañal).—En Alvendres pasat debutaren en este teatro, les aplaudides artistes, María Campo Amor y la renombrá Morita, espesial cansonetista.

Teatro el Dorado (Grau).—La empresa Moreu, seguix guañant pesetes, pues donat el treball de la compañía Taberner-Ortiz de Zárate, el públic acudix de continuo á este teatro.

En lo próxim número nos ocuparem del estreno de «La Cruz del barranco», orichinal de Juan Colóm y música de Ortix de Zarate.

Cine La Rosa (Grau).—La empresa d' este saló ha adquirit la exclusiva de la grandiosa «película La barrera número 13», de la casa Hijos de Blas Cuesta d' este comers y que per les notisies que d' ella tenim, honra á la casa y á Valencia.

Esta primorosa *sinta* la exhibirá el cine la Rosa este disapte y dumenche, y segur es qu' el públic sanser del Grau acudirá al saló de D. Vicent Sala y aplaudirá totes les parts de «La Barrera núm. 13».

EPÍGRAMES

Al posarse á separ
l' atra nit en casa Pau,
molt enfurida es va alsar
la filla del so Colau.
Y agarrant á Salvaor,
en un palo li pegá,
pues se mencha el bon señor
el feche de son chermá

Al morirse Roch Vallés
pensaren embalsamarlo,
pero valent molts dinés...
sa muller maná *salarlo*.

En les festes de *Castor*,
fent corregudes en pel,
guañá el burro del retor
al macho de don Manuel,
y encara que res m' importa,
tinc que dir, que qui guañá
fon la mula de la «Torta»

VICENT CARO ADAM

CONSELL

Xiqueta la dels quinse añs
de careta com un sol;
de galtetes com la neu,
¿quien algo ton ansia veu
en los encats del amor?

Tú qu' ignores la maldat
somiant en l' inexperiensia
qu' et fará l' amor dichosa
nina dels llavis de rosa
guarda, guarda ta inosensia.

Nina de sonriure alegre
que somíes en l' amor
nina del hermós cabell
la que als seus ulls tot es vell:
¡No entregues may lo teu cor!

F.

Camisería y corbatería. Unic depósit del sabó «Ideal» pera tocaor.

Comers de teixits Nasionals y Estranchers

DE

ALFREDO GARCIA

Paseig de Colón, Cabañal (Valensia) (Antiga botiga de Fito).

Extracte de Malta Llisterri

¡¡LA MILLOR MALTA ESPAÑOLA!!

Superior á totes por sa espesial forma de preparasió. Consentrat estirilisat. ES EL MES PUR. D' agradable sabor.

FOSFO-VANADINA LLISTERRI

Unic reconstituyent veritat que fá aumentar de pés en pocs díes.

Farmasia de la Vda. de F. Llisterri

Escalante, n.° 3. (Rihuet) Valensia (Grau)

Casa espesial p' el despaig de reseptes en medicaments purs.

Oberta tota la nit. Medicaments moderns. Espesífics de la casa, del País y Estranchers.

Odontina Antiséptica Llisterri

Aromatisa el alé, lleva el dolor de quixal, netecha la bóca y enfortix les ensíes.

¡¡TOS!!

Desapareix á les 24 hóres prenint la Gomenolina Llisterri.

Els preparats Llisterri, se venen en les Drogueríes de S. Antoni, de la Lluna y principals Farmasies.

CARRERA DE COMERS

Oficial y lliure. Preparasió rápida y completa en totes les asignatures de la carrera per método espesial.

Enseñansa individual.

Cursos breus pera Contaors de Comers (Tenedors de llibres) per prosediment d' enseñansa eminentment práctic.

FRANSÉS È INGLÉS

Chapa, 19, 2.°—GRAU

ACADEMIA PESTALOZZI

Director **D. JOSE ALMIÑANA**, Profesor Mercantil.

Ulleres pera totes les vistes. Armasóns pera tots els nasos

CRUMIERE OPTIC

té el surtit més gran de la regió.

Casa la més barata. La preferida de la gent que sap comprar.

A PROBAR

No sé si m' enrecorde
de fer charaes:
probaré y si no m' ixen
les fará un atre.
Vacha la próba,
qu' escomensar á ferla
ben poc me costa.

CHARÁ

Prima y *tres* es molt bona,
si está ben feta,
y molts la preferixen
á una paella.
Quí no eu conega,
es perque estará sego
com *dos tersera*.

La *tot* es una cosa
que tots la tenen
y ridicul faría
si no en tingueren.
Ya la tinc feta;
y en faré de tan males
moltes com esta.

ROSCAMAS

CORRESPONDENCIA

V. D. R.—Valencia.—En poesíes, ni yan moltes davant de la de vosté. En prosa, el turno es més chiquet. Embie algo.

L. M.—Castelló.—Tot treball que pase de set cuartilles, encara que siga bó; es fá difícit de publicasió.

M. I. R.—Grau.—Idem, eadem, idem. Y no som capellans.

P. L.—Valencia.—Al atre vers que mos embie que siga robat el denunsiem.

A. B. Y.—Cabañal.—Mol bé. Si no embía els dinés dabant, no heu publiquem.

M. L.—Valencia.—Si no paga lo tractat per el anunsi, ¡com se ban á riure els nostres liechidors! ¡Ché, quin desahogo!

H. M. S.—Li agraim els consells y apresiariem vore la sehua firma debaix de un treball. El que sap notar, sap obrar.

A. T.—Valencia.—De cap al panerot.

R. P. L.—Cuidao en lo que se escriu, qu' els abogats lo que bolen son pleits.

E. P. M.—Valencia.—Sentinto molt, no mos es posible insertar son treball.

M. C. R.—Jativa.—Resibit el seu cuento y sentinto molt, el deixem pera el próxim número, per exsés d' original.

Imp. Menosi, carrer de Baix, 32.

memoriaesquerra.cat — Valencia Nova, núm. 5, 2/3/1913, pàgina 3

GRAN RESTAURANT MIRAMAR
DE
JUAN CLEMENTE

Saló-menchador capás pera 500 cubérts. Automóvil de la casa á la pará d' els Tranvies :: Teléfono núm. 1037

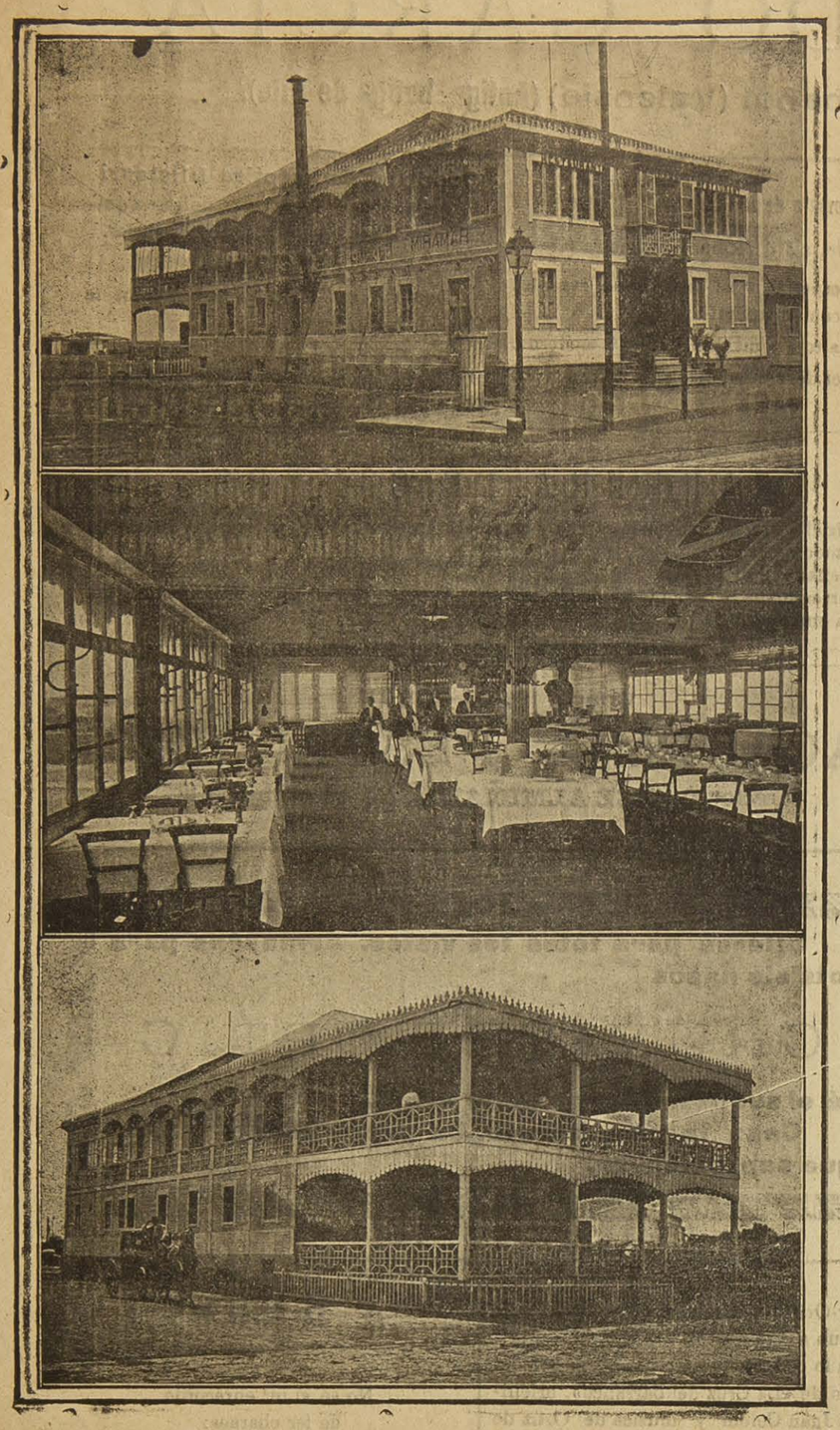

Comers de teixits Nasionals y Estranchers
DE
CELESTINO GARCIA

Carrer de Escalante, 36, Cabañal (Valencia) (Antiga botiga de Servilleta)

Llensos, teles de cotó de totes clases y amples paños, franeles, llanes, cubertors de seda y piqué, manteleríes, etc., etc.

CINE LA ROSA

Carrer de Chapa.— Grau

Sesións tots els dies, desde les sis la esprá. El que presenta mes novetats.

FOTOGRAFÍA ARTÍSTICA
DE
E. VIZCAINO

Machor, 26, entresuelo.—GRAU

Ampliasións de retratos.
Treballs en llum natural y artifisial.
Espesialitat en retratos de chiquet.

FRANCISCO FELIU

Abadia de Sen Martí n.° 1

Lliensos, bordats, teles de cotó de totes clases y amples, encaixes, cubres de seda y piqué, manteleríes, calses y calsetins, ajuar complets pera novíes.

Abadia Sen Martí n.° 1.-VALENCIA

La Palma de Oro

Fábrica de dolsos
DE
ARTURO MIRÓ

Carrer de Chapa, 29 y 31 Grau (VALENSIA)

Antiga casa Genaro (no 's confundixquen.)

BAZAR MEDICO

(Chunt á la Plasa de la Reina)

Higiene, Ciruchìa, Ortopedia, Gómes.

Antiga Casa Clausolles.

Hotel del Pórt de Roberto Pérez.—Servisis per cuberts á la carta.—El més ben situatat.—GRAU

Pastisería y forn. — Viuda Chusep Carles.—Hermos y variat surtit de repostería.—Machor, 34.—GRAU

LIQUID VENEER

Conserva les siguients cóses com nóves: Móbles, Pianos, Coches, Automóvils Treballs de fusta barnisats, esmalts ó al natural.

Si teniu els móbles en taques de cuent sevol naturalea inclús de tinta es verdaderament asombrós el LIQUID VENEER.

De venta, en totes les bónes Drogueríes y Ferreteríes.

FARMASIA SOLSONA

J. Benlliure, 17, Cabañal (VALENSIA)

Productes químics garantisats, espesialitats nasionals y estrancheres. Oxígeno pur. Análisis.

EFECTES NAVALS
DE
LUIS BALLESTER Y C.ª

Barnisos, abacá de Manila, Pintures, Liquid Vener, y tota clase d' atifells de peixca, etc., etc.

Taller de Calderería y construcsió de máquines de totes clases

VILANOVA HERMANOS

Bombes centrífugues, de pistó de agotament, aparatos de destilasió, etc., etc.

Perfecció y economía en tots els treballs.

Camí Nuo del Grau.—VALENCIA

Sastrería y pañería
DE
CECILIO VIANA

SASTRE-MODISTO

Esmero en la confecció

Carrer de Sen Visent (Front á la pilota)

FORN YPASTISERIA
"EL DORADO"

Carrer de Chapa, 57.

Grau (VALENSIA).

Sastrería del Pórt.—Machor, 19 —GRAU

BANCO NACIONAL

Compañia Anónima de Seguros á prima fija, fundada en 25 de Junio, de 1906.
Autorizada de R. O. por el Ministerio de Fomento. «Gaceta» 10 de Julio de 1909.

Ramo sobre enfermedades, imposibilitación, parto de mellizos y defunción. Hecho en valores del Estado el correspondiente Depósito de garantía que ordena la Ley.

Con el fin de poner nuestra clase de seguros al alcance de todos, hemos establecido las siguientes primas, teniéndose derecho en enfermedade imposibilitación, parto de mellizos y defunción, al cobro de las cantidades que se expresan en la siguiente

TARIFA

Prima mensual		ENFERMEDADES DE						IMPOSIBILITACION	PARTO DE MELLIZOS		DEFUNCION
		MEDICINA		CIRUGIA Mayor		CIRUGIA Menor					
		DIARIAS		DIARIAS		DIARIAS		Cantidad mensual	Cantidad mensual		
Ptas.	Cts.	Ptas.	Cts.	Ptas.	Cts.	Ptas.	Cts.	Pesetas	Ptas.	Cts.	Pesetas
0	65	1	50	1	25	0	75	10	12	50	15
1	20	3		2	50	1	50	20	25		30
2	10	5		4		2	50	30	42	50	50

Para contratar un seguro deben haberse cumplido 14 años no exceder de 50 y disfrutar buena salud.

Los asegurados que tengan de cuarenta á cuarenta y cuatro años, abonarán un 20 por 100 sobre la prima establecida y de cuarenta y cinco á cincuenta el 40 por 100.

El derecho para el disfrute del seguro empieza á los 120 días á partir de la fecha de la Póliza de inscripción.

Al contratar un seguro deberá abonar el proponente la prima correspondiente á la primera mensualidad más una peseta por derechos de inscripción.—Por el Título de asegurado deberá abonar una peseta el asegurado quesatisfaga en concepto de prima 0'65 pesetas; dos pesetas el que satisfaga, 1'20, y tres pesetas el que satisfaga 2'10 pesetas.—Para el pago de dicho Título se concede un plazo de cuatro meses.

Las enfermedades se abonan por todo el tiempo de su duración, excepto las clasificadas de cirugía menor que tienen tiempo limitado.—Puede el asegurado, después de cualquier enfermedad, presentar nueva baja desde el día siguiente de presentada el alta de la enfermedad anterior.

Sub-Dirección para la Región: Plaza de Tetuán, 24.-VALENCIA

Agente en el Grao: R. Ballester Dutrás, P. Espartero, 3, entresuelo.—Pídanse más detalles.—Autorizado el contenido de este anuncio por la Comisaría General de Seguros.

memoriaesquerra.cat — Valencia Nova, núm. 5, 2/3/1913, pàgina 4